

Tulojen ja äänestämisen välinen yhteys on havaittu useissa tutkimuksissa. Mitä suurempi osuus äänestysalueen väestöstä on pienituloisia, sitä harvempi äänestää. Tämä tarkoittaa, että taloudellinen eriarvoisuus vaikuttaa kielteisesti demokratian toteutumiseen.

Kuka äänestää ja keiden etuja se ajaa?

KUVA: ANNA KUOKKANEN

Vuoden 2008 finanssi-kriisiä seurannut talouskuripolitiikka sai monen keskiluokkaisinkin äänestäjän Euroopassa epäilemään perinteisten puolueiden kykyä tarjota kansalaisille hyvinvointia. Toisaalta äänestäjät, jotka kokevat itsensä talouden rakennemuutoksen ja globalisaation häviäjiksi, eivät äänestä lainkaan tai ovat siirtyneet kannattamaan oikeisto-populistisia puolueita.

Poliittisen osallistumisen epätasa-arvo on yksi yhteiskunnallisen epätasa-arvon muoto. ”Poliittinen köyhyys” ilmenee esimerkiksi osattomuuden kokemuksena ja äänestämättä jättämisenä. Taloudellinen niukkuus vahvistaa kokemusta yhteiskunnallisesta osattomuudesta. Siksi eriarvoisuuden vähentäminen vahvistaa myös demokratiaa.

Tulot vaikuttavat puoluekannatukseen

Suurituloiset ovat selvästi pienituloisia ahkerampia äänestäjiä, mutta heitä he äänestävät?

Eriarvoisuuden tila Suomessa 2022 -kirjassa julkaisussa artikkelissaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tutkimuspäällikkö **Timo M. Kauppinen**, yleisen valtio-opin dosentti **Hanna Wass** ja viestinnän professori **Anu Kantola** tutkivat, kuinka äänestysalueen asukkaiden tulo-taso oli yhteydessä äänestysaktiivisuuteen ja puolueiden

kannatukseen kevään 2021 kuntavaaleissa. Analyysi keskittyi kaupunkimaisiin ympäristöihin, sillä suurituloisuus on Suomessa keskittynyt kaupunkeihin ja pääkaupunkiseudulle.

Kauppinen, Wass ja Kantolan mukaan kokoomus on suurituloisten suosikkipuolue, ja sen kannatus on vahvimmin yhteydessä äänestysalueen tulotasoon. SDP:n kannatus sijaan pienenee eniten suurituloisten osuuden kasvaessa. Pienituloisilla alueilla äänestetään suhteessa eniten SDP:ta ja perussuomalaisia.

Tulot eivät ole ainoa äänestyspäätökseen vaikuttava tekijä. Myös koulutustaso vaikuttaa äänestysaktiivisuuteen. Tutkijoiden mukaan koulutustasolla on sitä enemmän merkitystä äänestämiseen, mitä pienituloisemmasta alueesta on kyse. Korkeampi koulutustaso nostaa äänestysprosenttia etenkin pienempituloisilla alueilla, ja silloin vihreät ja vasemmistoliitto hyötyvät muita puolueita enemmän.

Alueellinen eriytyminen lisää eriarvoisuutta

Demokratian kannalta alueellisella eriytymisellä saattaa olla pidemmällä aikavälillä negatiivisia vaikutuksia. Etenkin kuntavaaleissa asuinalueiden äänestysaktiivisuudella voi olla konkreettista merkitystä. Suurituloisten alueiden asukkaat voivat saada etua kunnan päätöksenteossa, koska niillä

Taloudellinen niukkuus vahvistaa kokemusta yhteiskunnallisesta osattomuudesta. Siksi eriarvoisuuden vähentäminen vahvistaa myös demokratiaa.

äänestetään ahkerasti, äänet keskittyvät muutamille puolueille ja valtuustoon päädytään useammin suuri- kuin pienituloisilta alueilta.

Ahkeran äänestämisen lisäksi varakkaimmilla on myös muita varallisuuden tuomia etuja. Anu Kantolan ja Hanna Kuuselan Suomen huippituloisinta promillea käsitelleen tutkimuksen mukaan, huippituloisilla on käytössään monenlaisia keinoja ja verkostoja välittää näkemyksiään poliittiseen päätöksentekoon. Huippituloiset ovat myös erittäin aktiivisia edunvalvonnassa.

Äänestysaktiivisuutta voidaan nostaa

Kalevi Sorsa -säätiön eduskuntapuolueille tekemän kyselyn mukaan kaikki puolueet ovat huolissaan pienituloisten matalasta äänestysaktiivisuudesta. Kyselyyn vastanneista

puolueista kuitenkin vain SDP kohdistaa tulevissa eduskuntavaaleissa kampanjointia suurten kaupunkien matalan äänestysaktiivisuuden alueille. Perinteisen katukampanjoinnin lisäksi SDP:n kampanjointimuotona on soittaa ovikelloja ja muistuttaa äänestämisen tärkeydestä.

Kampanjoinnin lisäksi äänestysaktiivisuutta voitaisiin nostaa pidemmällä aikavälillä esimerkiksi lisäämällä demokratiakasvatusta eri koulutusasteilla tai yhdistämällä heikoimman äänestysaktiivisuuden vaaleja.

Teknisiä ratkaisuja tärkeämpää on kuitenkin panostaa syihin, jotka alun perin vaikuttavat pienituloisia passivoivasti: heidän taloudellisen hyvinvointinsa lisäämiseen ja siten poliittisen toimintakyvyn kohottamiseen.

Pienituloisilla alueilla on parhaat mahdollisuudet lisätä äänestysaktiivisuutta, koska

äänestysprosentti on ennestään alhainen. Äänestäjien odotusten ja poliitikkojen tarjoamien vaihtoehtojen tulisi kuitenkin vastata toisiaan. Jotta pienituloisten ääni kuuluisi myös poliittisessa päätöksenteossa, puolueiden tulisi sitoutua heidän asemaansa parantamaan politiikkaan.

Anna Rajavuori

• Kirjoittaja työskentelee hankevastaavana Kalevi Sorsa -säätiössä. Rajavuoren toimittama kirja, Eriarvoisuuden tila Suomessa 2022, on luettavissa osoitteessa: bit.ly/eriarvoisuus_kirja

Tutustu myös muihin Sorsa-säätiön julkaisuihin ja tallenteisiin: www.sorsafoundation.fi > Julkaisut